

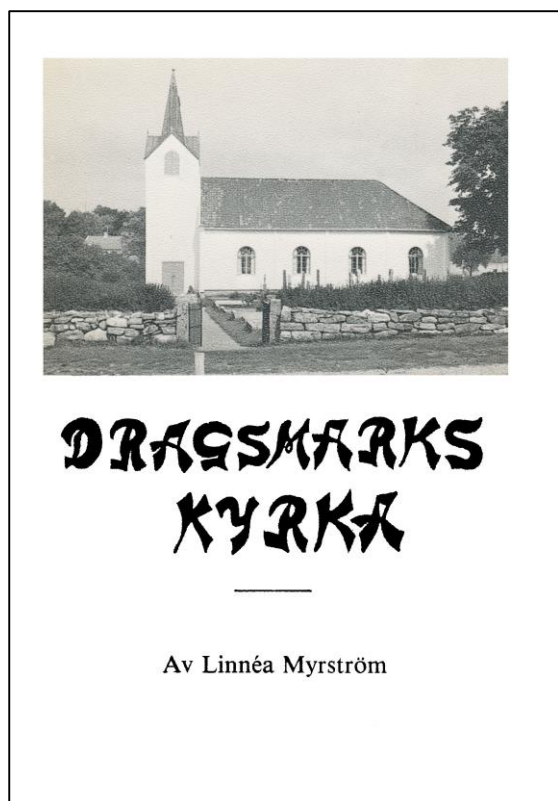
DRAGSMARKS KLOSTER OCH DRAGSMARKS KYRKA

*Utdrag ur Linnéa Myrströms skrift
"DRAGSMARKS KYRKA"*

Foto: Lennart Lundqvist

Förord

Denna lilla publikation har jag valt att kalla "DRAGSMARKS KLOSTER OCH DRAGSMARKS KYRKA". Den är ett utdrag av sidorna 5–11 ur Linnéa Myrströms skrift "DRAGSMARKS KYRKA" (se vidstående bild) som gavs ut av dåvarande Dragsmarks församling år 1979.

Linnéa Myrström föddes i Färgelanda, Dalsland och blev sedermera uddevallabo. Hon var en flitig besökare i Dragsmarks kyrka, och en sommar vistades hon här i bygden. Dragsmarks kyrka och den närbelägna klosterruinen låg henne varmt om hjärtat, och dessa blev också tacksamma forskningsobjekt för Linnéa Myrström vars stora intressen var kyrkohistoria och kyrkobyggnader.

Detta utdrag är en resa i tiden som sträcker sig över mer än 520 år i Dragsmarks kyrkliga historia. Tidsresan börjar när Dragsmarks kloster grundades år 1234 och slutar när Dragsmarks nuvarande kyrka invigdes på nyårsdagen 1756 av prosten Lars Kierrulf i Spekeröd.

Vi får en god kännedom om klostrets och de olika kyrkornas tillkomst och vidare öden i Dragsmark genom åren. Vi får även en inblick i hur klostrelivet kunde gestalta sig.

För den som är intresserad av att veta mer om Dragsmarks nuvarande kyrka rekommenderar jag varmt att läsa Linnéa Myrströms skrift i sin helhet.

Jag vill slutligen tillägga att Ps. 600:3 v. "*Men när tempelsången stiger ...*" på sidan 2 refererar till 1937-års psalmbok. I vår nuvarande psalmbok (1986-års psalmbok) återfinns den som Ps. 77:1 v. och börjar med orden "*Hör hur tempelsången stiger ...*".

Oxevik i april 2016

Lennart Lundqvist
lennart@oxevik.com

DRAGSMARKS KYRKA

*Men när tempelsången stiger
Andaktsfull mot himlens höjd.
Oro stillas, klagan tiger,
Hjärtat slår av helig fröjd.
Själens då, från jordens grus
Trängande till Faderns hus,
Himlens tungomål ren talar
och av hoppet sig hugsvalar.*

Ps. 600:3 v.

Rekonstruktion av Dragmarks klosterkyrka.

I Dragmarks kyrka har människor kunnat lyssna till tempelsången sedan mer än 700 år tillbaka i tiden.

När den första kyrkan uppfördes där, var Bohuslän fortfarande en del av Norge. Kristendomen hade blivit införd här omkring år 995. En kort tid därefter började anläggandet av kloster här i Norden. Dessa kloster tillhörde olika stiftelser eller ordnar, där varje orden hade sina egna regler och bestämmelser.

På 1200-talet hette landets konung Haakon Haakonsson. Han regerade mellan åren 1217–1263 och anlade många kyrkor och stiftelser under sin regeringstid. År 1234 lät han flytta en kyrka från det kloster som fanns i Tönsberg, hit till Dragmark i Bohuslän. Varför han gjorde denna flyttning vet vi inte något om.

I samband med detta skänkte han "50 markabol" jordagods av sitt fäderneärv till en klosterstiftelse som fick det latinska namnet "Monasterium de Silva Sancte Marie".

Klostret som tillhörde Premonstratensernas orden, var alltså uppkallat efter Jesu moder. På norska översattes namnet till Marieskog, men den vanligaste benämningen har varit ortens gamla namn, Dragsmarks kloster. Den kyrka som uppfördes kallades Mariakyrkan. Vid stranden längst in i den vik som fortfarande kallas Klosterbukten, uppfördes Marieskogs kloster år 1234.

Här i den fridfulla dalgången mellan åsarna och bergen byggdes Mariakyrkan, den första kyrkan i Dragsmarks församling.

Både klosterstiftelsen och kyrkan kom snart att anses som mycket betydande då de stiftats av landets konung och därtill erhållit en så stor gåva av denne. Rikliga gåvor överlämnades också av andra kungliga personer och från allmänheten, både direkt till klostret eller genom testamentariska bestämmelser.

Oftast följde det vissa villkor med dessa gåvor. Enligt den kristna lära som människorna då hade, trodde de att deras själar efter döden skulle få utstå pina i skärselden.

För att undgå eller åtminstone lindra denna pina, skänkte många människor pengar eller annan egendom till klostret.

I stället skulle munkarna, eller kanikerna som de också kallades, efter givarens död läsa själamässor på vissa bestämda dagar. De skulle också bereda den bortgångne en gravplats i kyrkan eller på klostrets kyrkogård. Alla dessa gåvor blev till en stor inkomstkälla för klostret och egendomarna fanns spridda över nästan hela Bohuslän. Premonstratenserna var kända för att ha mycket stränga ordensregler, men genom detta fick de också människornas förtroende.

I klostret förekom ett flitigt arbete. Munkarna sysslade med att skriva av mässböcker, bönböcker, lagböcker och arbeten av de stora latinska kyrkofäderna. För att få vad man kan kalla ett bibliotek, fanns det under denna tid ingen annan möjlighet än att utföra detta arbete för hand. Om det funnits något sådant bibliotek i Dragsmark vet vi inte idag. Det som fanns av detta slag i de norska klostren överfördes till Köpenhamn, där det mesta gick förlorat genom en brand år 1728.

I klostret fanns även många personer som inte var invigda munkar. Dessa kallades för lekbröder och de skötte alla praktiska sysslor i klostret. Där fanns portvakt, hantverkare av olika slag, förvaltare som skötte utarrenderingen av klostrets egendomar, de personer som arbetade med jordbruket på de gårdar som klostret själv brukade och dessutom trädgårdsarbetare. Klosterträdgårdarna har under känd tid, alltid varit berömda för sin praktfulla skönhet.

Det var munkarna som började odla medicinalväxter, alla sorter av frukter och bär samt många arter av sällsynta blommor. Genom sina kontakter med utlandet kunde de få hem nya sorters plantor, som de sedan med stort tålamod förökade i klostrets trädgård.

I Dragsmark fiskade man ganska mycket. Detta var särskilt viktigt då man inte fick äta kött under fastan.

I de flesta kloster förekom också, att man tog emot unga människor som av munkarna erhöll undervisning i olika ämnen. Klostren utövade på detta sätt en kulturfostrande gärning vid sidan av den kyrkliga verksamheten.

Den allra viktigaste sysslan var naturligtvis gudstjänsterna. Tidigt i gryningen hölls den första mässan "matutina", därefter följde mässor på vissa bestämda tider under hela dagen, tills man på kvällen samlades till "completorium".

Förutom detta hölls de utlovade själamässorna och det var allmän gudstjänst på högtidsdagar. Dessa gudstjänster var mycket flitigt besökta av de människor som bodde i närheten av klosterkyrkan. Under denna tid framfördes alla mässor på latin.

För de flesta av åhörarna var det nog ett obegripligt språk, men då varje mässa till största delen bestod av sång kunde de säkerligen känna både andakt och glädje när de lyssnade till tempelsången.

Mariakyrkan

De rester av Mariakyrkans grundmurar som nu finns att se, frilades genom en utgrävning som företogs år 1897. Denna gjordes på uppdrag av länets Fornminnesförening och arbetet leddes av fornforskaren Wilhelm Berg. Det är många intressanta uppgifter som genom detta arbete blivit bevarade och kommit till kännedom för oss som lever i dag.

Under arbetets gång påträffades rester av grundmurar och även andra fynd som tydde på, att det varit en kyrka uppförd på platsen, före denna kyrka som nu är en ruin.

Ingen kan med bestämdhet säga om den första kyrkan varit byggd av trä eller sten. I det sista kapitlet i Haakon Haakonssons saga står det dock skrivet att konung Haakon byggde en kyrka i Tönsberg, som "sedan varit förd til Dragsmark, der byggde han og Mariakyrkja av stein og gav til henne femti markebol".

Den första kyrkan antas ha varit mindre till storleken. Inne i kyrkoruinen fann man rester av golvplattor, takpannor från tidig medeltid, målade glasfönster, bly, mynt i olika valörer och fragment av lergods. När golvet frilagts, upptäcktes under detta ett annat golv av stora stenhällar. Detta gav forskaren Berg den tanken, att den första kyrkan verkligen funnits på samma plats. I jordlagret som fanns mellan de två golven förekom rikligt med kol och aska. Detta kan tyda på att den allra första kyrkan raserats genom brand.

Av den kyrka som sedan uppfördes har man fått en ganska klar bild, genom de vid utgrävningen frilagda murarna och de fynd som gjordes i samband med detta arbete. Troligen uppfördes Mariakyrkan i slutet av 1200-talet och den var byggd i gotisk stil. Den var också uppförd på mark som tidigare använts till kyrkogård. Vid utgrävningen fann man rester av skelettdelar under själva grundmurens ena sida.

Mariakyrkans byggnadsstil överensstämmer med vad som var brukligt inom Premonstratensernas orden.

Kyrkan bestod av ett huvudskepp, som genom en murad vägg med triumfbåge skilde kyrkorummet från koret. Något korkapell fanns inte och inte heller något torn. Kyrkan var ungefär 22,6 meter lång, 13,4 meter bred och 24,3 meter hög räknat i yttermått. Den ansenliga höjden i förhållande till kyrkans grundplan kan kanske förklaras med, att Premonstratenserna hade katedralstilen som sitt ideal för kyrkor. Det var med all säkerhet en mycket praktfull byggnad. Den var inte stor, men räckte till för klostrets innevånare och de människor från trakten som besökte templet.

Under 1740-talet fanns tillräckligt med rester kvar av kyrkan, så att kyrkoherde Lars Rhodin kunde ge en redogörelse för kyrkans utseende.

Han berättar, att på den östra gaveln fanns tre höga fönster i målat glas, infattade i täljsten och med änglahuvuden uthuggna i sten. På den västra gaveln fanns en hög dörr eller portal infattad med vackra kolonner i täljsten. Över dörren fanns ett fönster som liknade ett hjul och kallades för rosettfönster, också detta infattat i täljsten. På långväggarna har det troligen inte

funnits några fönster. Den södra långväggen låg mot klostergården och där har varit en överbyggd gång mellan klostret och kyrkan, enligt vad man kommit fram till genom jämförelse med liknande kloster.

Mariakyrkan anses ha varit mycket rikt utsmyckad. Delar av vackert skulpterat kloritskiffer finns ännu kvar i ruinerna. Koret som var kyrkans heligaste och förnämsta plats, fick endast beträdas av munkarna när de utförde sina mässor.

Vid utgrävningen kunde man konstatera att golvet i koret bestått av nästan kvadratiska plattor som på översidan var glaserade i olika färger. I kyrkorummet var golvet lagt av röda tegelstenar som bildade ett vackert flätmönster. Dessa stenar hade lagts i murbruk och vilade på ett lager av sjösand blandad med snäckor.

De övriga rummen i ruinen är sakristian och kapitelsalen. I sakristian har förmodligen kyrkans klenoder förvarats under klostertiden. Därifrån ledde dörrar, både direkt in i kyrkans kor och till kapitelsalen. Denna sal var ett ganska litet rum där golvet var lagt av samma slags tegel som ute i kyrkan. I kapitelsalen fanns det vackraste och dyrbaraste som klostret ägde och det var där som munkarna och deras ledare, abboten, samlades för att fatta beslut i alla viktiga angelägenheter som rörde klosterstiftelsen. Denna rika och betydelsefulla stiftelse gick mot sitt förfall redan före reformationen.

Dragsmarks siste abbot hette Helge och denne fanns där omkring år 1500. När han avled vet vi inte, men redan år 1519 hade klostret fått en världslig föreståndare som hette Herman Mattson. Denne man klagade hos myndigheterna över det förfall som rådde både i klostret och dess kyrka. Han bad också att få en vigd abbot som sin efterträdare, men någon abbot fick aldrig mera komma till Dragmark.

Efter reformationen fick munkarna tillåtelse av konungen i Danmark, att fortfarande stanna kvar i klostret och tillgodogöra sig sina förra inkomster på det villkoret att de underhöll en Luthersk präst. Både klostret och Mariakyrkan raserades slutligen av människohänder. Slutdomen kom den 28 februari 1610 när Danmarks konung beslutade, att till de arbeten som behövde utföras på Bohus slott, ta den sten som fanns vid Dragsmarks kloster. Klostrets byggnader bröts då ner och trots att kyrkan skonades i det längsta fick slutligen den praktfulla Mariakyrkans murar och valvbågar lämna sten till Bohus Fästnings nya försvarsanläggningar.

Ödeläggelsen fortsatte och under 1800-talets första hälft fanns endast några rester kvar av kyrkans norra mur. Trots vädjan till myndigheterna om hjälp att bevara dessa rester, behandlades ärendet försent. Klockan 4 på morgonen den 25 februari 1846 hade den allra sista resten av Mariakyrkan rasat samman. Så småningom blev de stora stenhögarna överväxta av gräs, buskar och träd.

Efter den utgrävning som genomfördes och en senare utförd konservering av kyrkoruinen, är denna numera skyddad för framtiden enligt Fornminneslagen.

Förutom de tidigare nämnda föremålen påträffades bl.a. bokbeslag av förgylld koppar, en holk av förgylld brons att användas när man bar ett processionskors, hängsmycken, blosshållare, brynen och knivblad som liknade rakknivar. Ett intressant fynd var en islägg (skridsko) gjord av ben. Fyndet visar att munkarna redan då var bekanta med detta sätt att ta sig fram över isen.

De flesta fynden bestod av skelett, rester av kistor och kistplåtar samt föremål som fått följa de bortgångna i graven. Bland annat påträffades ett stort tvåhandssvärd. Detta hade troligen

tillhört någon riddare eller väpnare som jordats i klosterkyrkan. Man hittade också en sigillstamp som tillhört väpnaren Fikke Grupendal. Namnet på sigillet var fullt läsbart. Seden, att låta den avlidnes signet följa ägaren i graven, tillämpades för att hindra någon obehörig att använda detta efter ägarens död.

Under golvet i koret låg flera lager av skelett och rester av kistor. Detsamma var förhållandet ute i kyrkan. Då det var ett mycket tunt jordlager mellan golvet och berggrunden, blev det på många ställen nästan ingen jord över de döda. De flesta återfanns på 80 cm djup, men även vid 30 cm jordlager. I det ena hörnet där berget nästan gick i dagen, påträffades mängder av barnskelett i ett jordlager av endast 12 cm djup.

Man kan undra över hur det varit möjligt att vistas i kyrkan och hålla gudstjänster och mässor där, med den förintelseprocess som helt naturligt pågått alldeles under golvet i kyrkan. För oss verkar det outhärdligt, men kanske människorna betraktade detta på ett annat sätt då än vad vi gör i våra dagar.

Omkring 150 kranier och massor av andra skelettdelar kom i dagen. Av dessa sändes en del till Anatomiska Institutionen i Uppsala. Åt de övriga bereddes en gemensam grav på församlingens kyrkogård.

Sommartid är murarna i den gamla ruinen täckta av blommande kaprifol. Numera är det deras doft som stiger mot skyn på den plats där förr i tiden doften av rökelse steg upp mot de höga valven. Fågelsång hörs istället för munkarnas latinska mässor och när skymningen faller över den gamla kyrkoruinen är det markens blomster som böjer sina blomkalkar inför kvällens "completorium".

Kyrkan från 1500–1750-talet

När reformationen blivit genomförd här i Bohuslän år 1537 kom den första Lutherska prästen till Dragsmark. Det var munkarnas siste biktfaeder, Nils Pedersøn, som övergått till den nya läran och sedan blivit präst. Han bodde på gården Kättorp. Under hans tid hade de som vistades i klostret en ganska god inkomst av klostrets egendomar. Denne Nils Pedersøn avled år 1562 och blev begravd i Dragsmarks kyrka. Som hans efterträdare kom Peder Andersson, med tillnamnet Ankerman. Denne var präst i Dragsmark under 46 år. Det var under hans tid som den största förändringen skedde när det gäller klostret och kyrkan.

Vid denna tid blev de sista munkarna bortdrivna ur de norska och danska klostren. Så skedde även i Dragsmark och dessutom blev alla de egendomar som tillhörde klostret indragna till kronan. Genom detta fanns det inte längre några medel till underhåll av kyrkan. Enligt ett kungligt brev av den 10 december 1579, tillförsäkrades prästen sin lön genom kyrkotionde från Skredsvik. Mariakyrkan var vid denna tid mycket förfallen. Några säkra uppgifter om hur det var i Dragsmark, har vi inte förrän i slutet av 1500-talet.

Stiftets biskop var då Jens Nilssøn i Oslo. Denne var mycket flitig att visitera i sitt stift. Under dessa resor förde han anteckningar om hur tillståndet var i kyrkor och prästgårdar, och gav dessutom en noggrann beskrivning av sin färdväg. Dessa anteckningar finns ännu bevarade för eftervärlden.

Biskopen var i Dragsmark ett flertal gånger, men det är från hans besök där den 12 april år 1594 som det finns en utförlig anteckning. Då var det visitation i Dragsmarks kyrka. Biskopen

bodde hos prästen, Peder Ankerman. Prästgården hette då Örtorp.

Av biskopens berättelse framgår, att Dragsmarks kyrka var moderkyrka i pastoratet. Därtill hörde ett annex, Bokenäs, där det förrättades gudstjänst varje söndag. Församlingsborna i Dragsmark hade redan då byggt en liten och oansenlig kyrka alldeles bredvid klostret. Troligen var då Mariakyrkan så förfallen att den inte längre kunde användas som kyrka. En tanke är, att människorna var rädda för att det höga takvalvet skulle rasa, då detta med all säkerhet var mycket skadat.

Under sitt besök hade biskopen varit i kyrkan och lyssnat till Herr Peders predikan och skriver att "denne väl förbättrat sig". Efter högmässan hade biskopen förmanat allmogen till guds ords hörande och andra kristliga dygder. Han uppmanade dem också att reparera klostret så att "det kunde bli en kyrka utav".

Biskopen ansåg nog att den lilla träkyrkan var i det enklaste laget, och menade att det var förmånligare för församlingen att ha ett tempel byggt av sten.

Någon reparation av Mariakyrkan blev dock aldrig utförd. Det fanns inte längre några inkomster till att betala ett sådant arbete, och hela denna stora kostnad hade fått bäras av den lilla församlingen.

Sommaren 1625 brann kyrkan ned på grund av blixtnedslag.

Detta har vi fått veta genom ett brev som den danske konungen skrev till befallningsmannen Jens Sparre på Bohus. Brevet är daterat den 3 mars 1626, och konungen skriver bland annat:

"Eftersom vi av eder underdåniga skrivelse kommit i erfarenhet, huruledes en kyrka i edert län, kallad Dragsmark, av ljungeld i förgångne sommar skall vara avbränd, och nämnda kyrka intet synnerligt förråd skall hava att därmed igen uppbyggas, då bedje vi eder och begäre, att i de andra kyrkorna i länet låta något kontribuera till Dragsmarks kyrkas uppbyggande, så att den åter kan hjälpas på fot igen. Dock att socknemännen efter dess förmåga, som billigt är, därtill äro behjälplige."

Denna uppmaning förklingade inte ohörd utan församlingen kunde bygga en ny kyrka istället för den som brunnit ned.

Den tidigaste upplysningen om denna andra träkyrka, är en anteckning i den äldsta räkenskapsboken där det står, att den 22 april år 1689 blev Dragsmarks kyrka försedd med ett nytt tegeltak, efter att den varit "täckt med torftaach uti 60 år".

Man kan ana församlingens glädje en sådan dag.

Genom en inventarielista daterad den 12 juni 1706 får vi veta lite mera om vad som då fanns i kyrkan. Prästen Andreas Wallin skriver, att där fanns förgylld kalk och patén, mäsdräkt och mässhake, ett rött altarkläde, vit altarduk, tennflaska för vinet, ett par stora malmstakar, en ljusarm av mässing vid predikstolen, två ljuskronor, svart bårkläde, ett litet skåp av trä "att bevara kyrkans ornament uti", en kyrkklocka gjuten i Göteborg.

Där fanns också en del kyrkliga böcker och i samband med denna uppgift har pastor Wallin antecknat att "den gamla danska psalmboken lät biskop Wallerius taga från kyrkan och föra till Göteborg".

Den lilla träkyrkan behövde repareras flera gånger under de följande åren. Detta blev ytterligare försvårat på grund av att församlingen från år 1709 under flera år framåt fick lämna medel till kronans förråd, både av kontanta medel och av produkter bl.a. smör. Detta drabbade

de svenska kyrkorna genom en förordning som konung Karl XII drev igenom, "ståndernas beviljning för krigets förande". Det var de fonder och hopsparade medel som var avsedda till kyrkornas underhåll som församlingarna fick lämna ifrån sig.

En beskrivning av kyrkans utseende lämnades på 1740-talet av kyrkoherde Lars Rhodin.

Han berättar att kyrkan låg 20 steg (18 meter) nordöst om klostret var byggd av trä och hade tegeltak. Vid västra gaveln fanns det ett torn av samma höjd som kyrkan. Detta torn var också kyrkans vapenhus. På vardera långsidan fanns det tre fönster med 4 rutor i varje fönster. I dessa glasrutor var flera förnäma familjers namn och vapen målade. Bland dessa kan nämnas den förste prästen Nils Pedersøn, Jens Sparre, Knut Bildt, Nils Hammar och Lorens Möllengraf m.fl.

Framme i koret stod två målade "beläten" i mänsklig storlek, ett på vardera sidan om en liten altartavla. Det ena föreställde Martin Luther och det andra troligen en biskop, "Martini Episcopi". De var målade med bara huvuden och sina svarta kläder.

I ett inventarium från denna tid, daterat den 12 juni 1748, står antecknat att det då fanns en Primklocka i Dragsmarks kyrka.

Klockan var förgylld och vägde 9 marker. (Enligt 1665 års vikttabell för ädelmetall, ungefär 2 kg). Om denna klocka var från klosterkyrkan eller blivit gjuten under 1700-talets första hälft får vi aldrig veta. Namnet primklocka har kommit från "Primen" den andra av de kanoniska tiderna i den romerska kyrkan. Till denna andra mäsas kallades med primklocka. Därför har den också kallats mässklocka och kunde vara placerad antingen på väggen i koret eller i en huv på taket, en s.k. takryttare.

Under 1700-talet förekom det ofta att kyrkliga förrättningar såsom dop, vigsel eller begravning skedde före högmässan. De personer som inte var berörda av dessa förrättningar brukade då samlas ute på kyrkogården eller "kyrkbacken". När den egentliga gudstjänsten skulle börja ringdes det med primklockan för att påkalla uppmärksamheten hos de som väntade utanför kyrkan att inta sina platser. Om Dragsmarks primklocka tidigare tillhört klostret var det en dyr grip man hade lyckats bevara. Redan vid Uppsala möte år 1593 sades det, att primklockorna "skulle nedertagas och av vägen skaffas".

Vid mitten av 1740-talet var kyrkan så förfallen att den inte längre kunde bevaras. En ansökan gjordes till Kung. Maj:t om en stambokskollekt (över hela landet) som ett bidrag till byggande av en ny kyrka. Denna ansökan beviljades den 20 februari 1747 och inbringade 790 dlr och 40 öre silvermynt. Det kan här nämnas summorna från några av stiftet, (jämna daler). Från Skara 44, Lund 125, Linköping 35, Västerås-Karlstad 125, Strängnäs 18, Kalmar 10, Växjö 48 och Stockholm 111 dlr. Även från Finland kom det pengar, Åbo stift 75 och Borgå 14 dlr. De insamlade medlen förvarades i prästgården. Det dröjde med bygget, men den 22 juli 1755 revs den gamla kyrkan. Samma dag påbörjades uppförandet av en ny församlingskyrka i Dragsmark.

1700-talskyrkan

När den nya kyrkan byggdes inleddes arbetet med att församlingen köpte nödvändigt material. Detta bestod av många olika sorters timmer, 700 bräder, 40 tolfter granbräder och 2000 spik. (1 tolft = 12 st. + 1). Till utvändig klädsel av kyrkan anskaffades 80 tolfter bräder och 5000 spik. Slutligen insattes ett nytt lås i kyrkdörren.

När det gällde utförandet av arbetet, utlystes auktion på detta och kontrakt skrevs med den

person som gett det lägsta budet och därtill befanns vara lämplig för denna syssla. Valet föll på byggmästaren Jacob Feigel som lovade utföra arbetet för 300 daler silvermynt.

Då brädfodringen på utsidan väggarna var färdig, hölls auktion på "gamla kyrkomaterialer" samt överblivet material efter det nya bygget. Denna auktion inbringade 84 daler 17 öre smt. Snickarens arvode för att brädfodra kyrkan uppgick till 114 dlr.

På Nyårsdagen 1756 invigdes det nya templet av prosten Lars Kierrulf i Spekeröd. Det är helt klart att endast det allra nödvändigaste arbetet hade hunnit utföras när kyrkan invigdes. Församlingen hade då varit utan kyrka sedan den gamla revs året innan och behövde få ta sitt nya tempel i bruk, även om en del arbeten måste utföras efter hand.